

35078, VII, C, g, 36

MAJHNA AFRIKANSKA KNJIZNICA

Kratkočasne in podučne stvari

v pospeševanje
zanimanja in ljubezni do naših ubogih
črnih bratov.

Izdaja
Lekš Halka.

Št. 1. — Sv. Peter Klaver, kratek popis njegovega
življenja. — Škapulir sužnja, povest iz črnega dela
sveta. — Razno.

Cena 6 kr.

OBSEG:

	Stran
Sv. Peter Klaver	1
Škapulir sužnja	15
Razno: Proseči zamorski otroci	28
Bil sem zraven	29
Kristijani so dobri ljudje	31

Sv. Peter Klaver.¹⁾

Kratek popis njegovega življenja.

Nehoté vspodbujamo se k resnemu premissljevanju, kedar uvažamo, kako čudno se je veliki apostel zamorcev sv. Peter Klaver ravno v ta čas za svetnika oglasil, ko je slavni kardinal Lavigerie svoje velikansko podjetje za osvobojenje ubogih zamorskih sužnjev v Afriki pričel. Dne 15. prosenca 1888 so namreč papež Leo XIII. velikega apostelna zamorcev za svetnika proglasili, in že štiri mesece pozneje sprejeli so sv. oče kardinala Lavigerie z dvajset njegovimi zamorci, podelili so njemu svoj blagoslov kakor tudi pooblaščenje, Evropo k novi križarski vojski zoper sužnjost klicati. Gotovo, le duhovnogluhi zamore božji glas preslišati, kateri se v tej naključbi nahaja, in le duhovnoslepi more božji prst prezreti, ki nas k udeležbi pri delu oproščevanja sužnjev vspodbuja. Posebnim božjim sklepom toraj dobilo je novo podvzetje osvobojenja sužnjev močnega zaščitnika v

¹⁾ Po izvrstnem spisu: Načrt življenja in apostolskega delovanja P. Petra Klaverja z vnemanjem k njegovemu častenju. Od C. Vaser-ja, S. J., v nemškem jeziku v Paderbornu pri Ferd. Schöningh.

osebi sv. Petra Klaverja. Iz tega je razvidno, da vsi, kateri so ta božji migljeji umeli in se zdaj po svojih močeh tega dela ljubezni za Afriko udeležujejo, tekmujejo v spoštovanju tega v ljubezni do zamorcev gorečega svetnika. Tudi mi smo te misli, da ne moremo naše „Majhne afrikanske knjižnice“ bolje začeti, kakor da njo pod posebno varstvo velikega apostelna zamorcev postavimo, in — k njegovi časti in njegovemu posnemanju — naše prijatelje v kratkih potezah z zgodovino njegovega življenja seznanimo.

Sv. Peter Klaver se je porodil l. 1585 v Verdu v Kataloniji iz staroplemenitaške španske rodovine.

Kot dijak seznanil se je z družbo tovarštva Jezusovega. S spoznanjem rastlo je tudi v njem spoštovanje do te slavne družbe, kakor tudi ljubezen do enakega apostolskega življenja. Hrepeneč torej z gorečo željo se popolnoma božji službi posvetiti in za izveličanje duš skrbeti, prosil je prisrčno, da bi ga v družbo sprejeli. Bil je sprejet in tako je začel svojo poskušnjo v Tarragoni l. 1602. Po slavno dovršenih izpitih položil je dné 8. velikega srpana l. 1604 svojo obljubo. V Majorki, kamor so ga kmalu potem poslali učiti se filozofije, seznanil se je s sv. Alfonzem Rodriguez-em in ta mož božji vnel je v Klaverju vročo željo se v zahodno Indijo podati in svoje življenje osvobojenju zapuščenih duš posvetiti. Njegovim vstrajnim prošnjam je konečno predpostavljeni njegove provincije ustregel, in tako je v letu 1610 odplul v Ameriko in bil v Kartageni za mašnika posvečen.

Tisto mesto, ki je iz najimenitnejših v južni Ameriki, je imelo postati prizorišče junaških dejanj in ljubezni Klaverja. Bilo je namreč skladišče, v katero so trgovci, ki so z največjo krivico s človeškim življenjem za zlato trgovali, na leto do deset celo dvanajst tisoč sužnjev, največ iz **Afrike** spravljali in jih tukaj kakor živino prodajali. Za malenkost so jih tu ljudje kupovali in rabili jih potem k napravljanju in obdelovanju zemljišč, k izkoristenju rudnikov, sploh k najtežjim delom, ne da bi se za nje kaj več skrbelo, kakor za koristno domačo živino. Vročino in mraz, lakoto in žejo so morali trpeti, da bi svoje neusmiljene gospode obogatili, in kedar so se postarali ali pa zboleli, prepustili so jih njihovi osodi. Kakor so brez okrepčanja in upanja živeli, tako so tudi brez tolažbe in pomoči umirali.

Za dušne in telesne potrebe teh nesrečnežev skrbeti, ukrenil je sedaj Klaver kot nalogo svojega življenja, in zadostoval njej skoz štirideset let s tako delavnostjo in žrtvovanjem samega sebe, kakor le najplemenitnejša ljubezen povzročiti zamore.

Kedarkoli je z zamorci naložena ladja v luko kartaginsko priplula, hitel je P. Klaver obložen z okrepčili in drugimi majhnimi zalogami, katere so ti reveži največ potrebovali, tam in podajal je njim na najljubeznjivejši način vse, kar je imel in mogel, da bi jih pred vsem obupa rešil, kateri so v tem žalostnem položaju bili. Pobožne osebe ginjene nad njegovo požrtvovalno ljubeznijo, preskrbele so njemu

sredstva, katera je za takšne potrebščine, za plačanje tolmačev in za odkupovanje najrevnejših potreboval. Najpoprej poiskaval je novorojene otroke, da bi jih s svetim krstom nebesom pridobil. Potem se je podal do bolnikov in delil jim tolažbo in potrebno pomoč; tiste, kateri so se v nevarnosti življenja nahajali, je koj v najpotrebnejšem podučil, in jim zakrament pre-rojenja podelil. Kadar pa so jih iz ladije spravljali, je bil Klaver zopet navzoč, nosil je bolnike in skrbel, kolikor le je zamogel, za njih hrano in postrežbo. Z zdravimi začel je kmalo nadaljevalen poduk v krščanski veri, ki je bil blizo tako težaven, kakor z najmanjšimi, skoro neodraščenimi otroci. Z marsi-katerimi pripomočki, posebno s podobami, katere so glavne verske skrivnosti predstavljale, se je trudil te topoglave divjake brez posebne odgoje v resnicah svete vere podučiti in jih h krščanskemu življenju pripravljati. Jako pogosto hodil je k njim v skladišča, kjer jih je bilo na stotine vkup natlačenih v najtesnejšem prostoru, in ne okužen zrak teh krajev, ne težava sporazumljenja, še manj pa njihove razvade in surovosti, so bili kos njegovo marljivost omejiti; ure in ure je vstrajal med njimi, vedno to isto ponavljajoč, dokler ga niso umeli. In ni jenjal se prizadevati, dokler jih temeljito v krščanski veri ni podučil in k sv. krstu pripravil, katerega je potem z velikim veseljem in pristojno slovesnostjo podelil.

Res čudežno je, kako mnogo zamorcev je sam edini, z močjo ljubezni podpiran za Kristusa in

sv. cerkev pridobil. In sicer kakor se poroča, nekoliko sto tisočev.¹⁾

Pa tudi po svetem krstu niso oče Klaver svojih otrok zapustili. Vedno so za njihove dušne in telesne potrebe skrbeli in njim povsod tolažbo in pomoč prinašali. Podučevali so jih, vspodbujali pridno Bogu služiti; vodili v nedeljah in praznikih k božji službi, in delili so jim kakor je bilo potreba sv. zakramente. Da, tako so uboge sužnje ljubili, da so jih pred vsemi drugimi k spovedi sprejemali, in njim pri božji službi vse ugodnosti priskrbeli, varujoč jih s prinešenimi stoli in razgrnjenimi rogožinami pred mokroto kraja. To je mrzelo nekatere Španjce, posebno gospe, tako, da so se glasno pritoževale, da jih s tistimi reveži, ki so razširjali slab vzduh, iz svetega kraja podi. Oče Klaver so jim pa zatrjevali, da tudi ti sužnji so otroci božji in sv. cerkve, in da morajo za njihovo zveličanje skrbeti; naj jim torej ne zamerijo, da se tistim že tako tlačnim dobra priložnost k udeležbi pri predpisani božji službi ponuja. „Pustite uboge sužnje do mene priti“, odgovarjal je navadno pohlevno. „Vi, gospôda moja, se lahko do drugih in boljših spovednikov morete obrniti.“ Tako so tožbe umolknile in goreči apostel služil je dalje svojim sužnjem.

Pri splošni skrbi za svojo čedo ni pozabil na različne potrebe posameznikov, katerim se je s besedo in dejanjem odpomagati trudil. Ako je katerega srečal, ki se je bil v nečem pregrešil, ga je resno

¹⁾ Zveličanjski breve papeža Pija IX.

in ljubeznjivo posvaril. Če je bil tisti n. pr. razuzdan mladenič, njemu je rekel: „Pazi in ne zanašaj se na svojo mladost; mnogo zrn se v bilki posuši in mnogi cvetov brez sadu zvene.“ — Starejšemu je pa djal: „Pomisli, da hiša tvoja trohni in se hoče podreti; spovej se, dokler še čas in priložnost imaš.“ — Zopet drugemu: „Bog je tvoje grehe seštel; prvi, katerega storiš, pahne te v večno pogubljenje.“ Take besede so navadno zadostovale, ker je spoštovanje, katero je njegova svetost njemu pridobivala in ljubezen, s katero so mu bili udani, srca odpirala, in božja milost je dajala uspeh besedam apostelna.

Bil je sicer neprizanesljiv in strog v tem, kar je krščansko spodobnost in nравnost med sužnji zadevalo, pa drugače jim je bil ne le najljubeznjivejši oče, temuč celo njihov služabnik. Kedar se je kateri bal, da bo od svojega gospoda kaznovan, ker je morebiti pri kupu ali prodaji premalo za svojega gospoda skrbel, podal se je sam k temu gospodarju, da bi milost za reveža izprosil. Ako pa ni bil uslišan, nabiral je miloščine, da bi ž njo gospodarja odškodoval in sužnja kazni rešil. Zvedel je, kedaj da se z drugimi trdo in neusmiljeno ravna, obrnil se je do njihovega oblastnika in ni jenjal prositi in nagovarjati, dokler njihovega srca ni omehčil. Močno ga je žalilo, kedar je med potjo upitje kakšnega trpina, s katerim se je grdo ravnalo, slišal; hitro je na ta kraj prihitel, je vzel svojega otroka v varstvo in prosil solzeč se usmiljenja. Iz bojazni pred kaznijo ubegle

je nazaj pripeljal, jamčil za nje in posredoval za njih pomiloščenje.

Posebno so pa dobri oče bili bolnikom udani. Po dnevi in po noči bili so jim kakor angelj tolažbe, kot strežnik in paznik na strani, trudeč se na vsak način njih stanje olajšati in jim k ozdravljenju ali vsaj k blaženi in srečni smrti pripomagati.

Čistil in zavezaval je njihove rane, postiljal jim postelje, dajal jim krepčilna jedila in zdravila, in je vse za-nje storil, kakor le najnežnejša mati za svojega ljubljenca storiti zamore. Marsikdaj zadel je na take bolnike v mokrih in tamnih zatvorih ali v najzapuščenejšem kotu hiše, na otepu slame ali na deski ležeče, brez zdravila in jedi. Takšnim zapuščenim, naj so še tako gnusne in okužne bolezni imeli, stregel je s posebno ljubeznijo. Kjer je vsak drugi bežal, in se komaj nekoliko trenutkov zdržati zamogel, prestal je ure in ure in ponižal se je k najnižjim službam. Da, bolj je čutil naraven gnjus pri takšnem soparu in takšni nečistosti, bolj se je gorečega in delavnega kazal, sam na-se v službah ljubezni pozabljaoč. Mnogokrat je moral njegov plajšč takšnim bolnikom za ležišče ali odevalo služiti. In čudno: naj si je še tako zdelanega nazaj dobil, vendar ni slab, temveč prijeten duh ohranil, in se pri vsem tem rabljenju nič ni obrabil, tako, da se je mnogemu čudežen plajšč zdel, s katerim je Bog udano ljubezen svojega služabnika poveriti hotel. Ne le enkrat, temveč mnogokrat so imeli oče Klaver

toliko ljubezni in poguma, da so s svojimi ustmi ulese bolnikov očistili. Sploh čimbolj je kateri človek reven in uporen bil, tembolj nežnega so se mu oče Klaver skazali.

Tudi od Kartagene oddaljeni, v rudnikih, tovarnah in kmetijah se nahajajoči sužnji niso ušli njegovi skrbljivosti. Ko je velikonočni čas, v katerem je noč in dan s svojimi zamorci v mestu opraviti imel, minul, podal se je v te kraje, da bi tistim ubožcem tolažbo sv. vere in drugo pomoč prinesel.

Imel je, kakor je sam menil, nalogo, za zveščanje vseh sužnjev v mestu in okolici skrbeti, in je njemu res cena ene duše več veljala, ko vsi zakladi sveta. Bog pa, katerega usmiljenost nima konca, peljal je svojega služabnika tudi k tistim zamorcem, ki so zboleli ali se v nevarnosti nahajali. Večkrat se je to zgodilo na čudezni način, tako, da je svetec znotrajno razsvitljen takšne bolnike poiskal, akoravno njemu noben nič od tega ni povedal. Hočem le nekaj od tega povedati, kar so takšni pod prisego izpovedali, ki so zraven bili. „Ena še ajdovska zamorkinja ležala je od vseh zapuščena v borni bajti in je bila blizu smrti. Nenadoma vstopi notri svetnik. Najde jo brez zavesti in brez znamenja življenja. V zaupanju na božjo previdnost, katera je njega do nje pripeljala, pade na kolena in goreče moli. Umirajoča odpre očesa in beseda in zavest se povrmeta. Ljubeznjivo jo poduči v najpotrebnejših verskih resnicah in komaj je sveti krst prejela, je že mirno v Gospodu zaspala.“

Pod žgočim solncem južnega podnebja, ob viharju in dežju potoval je peš, svoje potrebščine noseč, v spremstvu tolmača. Kadar je rudnik ali drugo prebivališče zamorcev najdel, obiskal je najprej bolnike in jim pomagal kot najpotrebnejšim. Zvečer, kadar so ostali imeli počitek od dela, zbral jih je v kapelici, kjer je bila in sicer pred nalašč postavljenim križem, govoril je potem k njim tolažilne in zveličavne besede, in jih pripravljaj k sprejetju svetih zakramentov. Neutrudljivo jih je sledeče dni spovedaval in vse priredil, kar je k njihovi duhovni sreči bilo potreba. Prej ni zapustil kraja, dokler ni vse z Bogom spravil, v dobrem potrdil in prenovil.

Na teh misijonih naletel je ne redko na sužnje, ki so bili na skrivnem v deželo vpeljani in niso bili še kristijani. Tisti so mu bili posebno pri srcu. Znal si je najprej njihove oblastnike pridobiti, kateri so se zavoljo svojega tihotapstva bali izdaje in potem te nevedneže v krščanski veri podučiti in k svetemu krstu pripraviti. Prvo je dosegel z obljubo nepremoljivega molčanja, drugo z nepremagljivo ljubeznijo. Vsaka duša je bila tako draga, da se nobene žrtve ni ustrašil, da bi njo rešil.

Čim več se je pa Klaver in čim dalje za sužnje žrtvoval, tem bolj naglo in varno je stopal na višavo duhovskega poklica. Pri sv. daritvi, katero je vsak dan na oltarju živega Boga daroval, prihajala je njemu jasna in odločna tirjatev, da mora v zvezi ž njo žrtev svojega duhovskega poklica pri zamorskih sužnjih

biti. In a bi se ta žrtev slovesno začela, sklenil je v slovesni obleki obljubo storiti, biti celo svoje življenje suženj zamorskih sužnjev.

Ko je v letu 1622, po dvajsetih letih svojega redovnega življenja, k ponovitvi slovesnih obljub bil pozvan, objavil je svoj sklep svojim predpostavljenim, in ko so ga tisti odobrili, začel je svoje obljube z besedami: „Ljubi Jezus, Marija, Ignacij, Peter, moj Alfonz, in vi varuhi mojih dragih zamorcev, poslušajte me!“ Potem je bral štiri navadne obljube profesorov družbe Jezusove, pristavil k njim novo, celo svoje življenje biti sužnjem zamorskih sužnjev in podpisal je za to izgotovljen spis z besedami: **Peter Klaver, suženj zamorskih sužnjev za vselej.** Tako si je dal nepremisljiv smer celemu svojemu poznejšemu življenju. Od tega časa zdela se je njegova ljubeznjivost do teh revežev še večja. Z veseljem zakrival je v njeni službi izvrstne zmožnosti in nabrane vednosti, s katerimi bi se na znanostnih učiteljskih stolicah blesketati mogel; od tega časa ni hotel nič drugega več vedeti, kakor kar je k dobremu oskrbovanju svetega urada pri teh neolikanih ljudeh bilo potreba. Najpriprostejše in najnižje službe njim skazovati — bilo je zanj njegov največje veselje, njegova tolažba in najboljši kratek čas.

To neutrudljivo delovanje v službi do bližnjega, kakor tudi sveto življenje sploh, zaslužilo je Klaverju dar čudežev in prorokovanja, kar je seveda ne malo pripomoglo k sijajnemu uspehu njegovih apo-

stolskih prizadetij. Mnogokrat dobil je višje spoznanje žalostnega položaja in duhovnih potrebščin tega ali onega človeka in sicer ravno takrat, ko je pomoč bila najnujnejša. Marsikateri, ki so že nad vsem bili obupali in se pripravljali s časno smrtjo v večno se strmoglaviti, prestregel je v ravno tem trenutku, ko so hoteli to zlodejstvo storiti in je upanje in kesanju v njihovo dušo vlil. Mnogi bolniki zahvaljevali so se njemu za naglo ozdravljenje, težko skušani za oproščenje od njihovega trpljenja in najmanj trije mrličji bili so od njega k življenju vzbujeni.

V hiši bogate gospe zbolel je nevarno zamorec, katerega so za kristijana imeli. Misleč, da je blizu smrti, poslali so po P. Klaverja. Prihitel je koj, najdel pa nesrečneža že brez zavesti. „Oče usmiljenja“, zaklical je, „ne pusti svojega nevrednega služabnika zaman pri ležišču tega nesrečneža stati!“ In glej! Polmrtvi odpre svoje očesi in prosi v grenki bridkosti: „Oče, nisem krščen, rešite me!“ Bog je njemu potem toliko časa pripustil, da je dobro poduččen mogel biti sprejet v krilo sv. cerkve. Kmalu potem je umrl, poln hvaležnosti do nebes, katera so ga čudežno rešila. Enaka sreča se je pripetila dvema sužnjema španjskih stotnikov, ko sta že v zadnjih zdihljajih ležala. Klaver pride do njiju in prosi božjega usmiljenja. Komaj da je svojo molitev dokončal, sta se zopet zavedla, dala se hitro podučiti in prejela sta zakrament novorojenja. Koj nato sta potolažena v naročju svojega očeta umrla. Te in enake

prigodbe niso vzlic pohlevnega molčanja božjega služabnika skrite ostale. Priče, katere so zraven bile, so si šteje za dolžnost, to razglasiti. Ni čudno torej, da je slava Klaverjeva zmirom bolj rastla in da so ga splošno kot svetnika spoštovali.

Videli so ga pogosto v molitvi z nebeško lučjo obsijanega in od zemlje se dvigajočega. Da, vsemo-gočnost božja zdela se je celo v majhnih stvareh njemu na strani, kakor v tem slučaju, ko je ubogi sužinji, katera je nad zgubo svojih med potjo iztreenih in potolčenih jajc jadikovala, tiste s svojo palico vkup spravil in nji brez poškodovanja nazaj cela, kakor so prej bila, dal.

Dela in pokore vtrujeni padli so oče Klaver v težko bolezen, ko so ravno iz svojega trudapolnega deželnega misijona v Kartageno nazaj prišli, kjer je kužna bolezen izbruhnila. Njihova zadnja ura zdela se je biti blizu; Bog je pa svojega služabnika še skušati hotel. Zopet so ozdraveli; vendar je njim taka slabost in tresenje na celem životu ostalo, da so morali svoj dosedanji delokrog zapustiti, in še te tolažbe niso imeli, da bi sv. daritev darovali. Zato so se prizadevali se s tem odškodovati, da so se vsak dan pustili od zamorca peljati ali pa nositi, da bi se sv. maše udeležili in telo Gospodovo prejeli. Da bi pa še drugim mogli koristiti, morali so jih v njihovo spovednico nositi, kjer so spokornike sprejemali, dokler so njim njihove moči dopuščale. Da, hoteli so še zunaj hiše nošeni

biti, da bi svoje ljube zamorce v bolnišnicah in bajtah mogli obiskati.

Konečno podrle so se še njihove slabe ostale moči in se jim je zadnja ura približevala. Vzeli so slovo od svojih ljubih in so odločno prorokovali, da bodo na Šmarni praznik umrli. Nedeljo 6. septembra so še od dveh zamorcev podpirani vstopili v cerkev, da bi sveto obhajilo prejeli, in ostali dan so preživeli v notranji zvezi z Bogom. Zvečer lotila se jih je močna mrzlica. Kmalu so jih našli brez zavesti, pa tako mirne, kakor bi bili v rahlem spanju. Podelili so jim zakrament poslednjega olja. Ko so v mestu bližoči se konec aposteljna zvedeli, privreli so vsi vkup, da bi jih še videli in njihove roke ali noge poljubili. V kratkem času je bila izba od ljudi, kateri so hoteli imeti nekaj za spomin, čisto izpraznjena. Po polnoči od 7. na 8. september, na praznik Marijinega rojstva, začeli so bolnik umirati in izročili so svojo dušo v roke stvarnika v letu 1654. Živel so 53 let v redu, in 40 v trudapolnem misijonskem delovanju.

Koj po smrti razcvetelo je zvenelo truplo ranjega in nenavadna lepota razlila se je črez njegov obraz. Udje so ohranili svojo gibčnost in prijetna vonjava je dišala z njih. V celem mestu razlegal se je glas o njegovi svetosti. Magistrat poslal je deputacijo v kolegij in je prosil časti, rajnemu na javne stroške zadnjo čast prirediti. Pogrebne slavnosti so se na imeniten način napravile in več dni med

neizmernim navalom ljudstva iz vseh krogov slavile. Zamorci so bili neutešljivi nad smrtjo svojega ljubega očeta; privreli so v ogromnem številu od vseh strani in napravili so mu posebej jako slovesno mrtvaško opravilo. Mnogi čudeži, ki so se takoj in tudi pozneje godili na grobu rajnega, potrdili so splošen glas njegove svetosti. Cerkvena oblast je vse potrebno preiskala in začel se je proces v Rimu, da bi bil za izveličanega oglašen. Papež Benedikt XIV. izjavili so dné 24. septembra 1747 in potrdili so junaštvo očeta Klaverjevih čednostij, in veliki papež Pij IX. povzdignili so ga leta 1851 v število izvoljenih. Konečno je imela našemu sedanjemu svetemu očetu Leonu XIII., kakor smo že v začetku omenili, biti odločena čast, zveličanega pridružiti trumi svetnikov.

Naj je veliki apostelj zamorcev tudi nam izgled, naj vzpodbada naše čitatelje in čitateljice, da bi po svojih močeh za uboge zamorce delovali.¹⁾

¹⁾ Omenjamo tukaj, da so naš sv. oče Leon XIII. posebno goreče častenje sv. Petra Klaverja in udeležbo pri delu oproščenja sužnjev s tem vzpodbudili, da so — poleg breva z dné 26. kimovca 1893 — vsem vernikom, kateri na kakšenkoli način to sveto delo podpirajo, na praznik sv. Petra Klaverja (9. kimovca) milost popolnoma odpustka pod običajnimi pogoji podelili.

Sužnjev škapulir.

Povest iz črnega dela sveta.

Od Aleksa Halke.

Ljubi! Slédi mi enkrat daleč čez domovinske meje, daleč čez morje v notranjo Afriko. Tam, v lepem na palmah bogatem kraju, v bližavi velikega jezera, so katoliški misijonarji iz reda belih očetov misijonsko postajo ustanovili. Plot, lesen zvonik, cerkvice in visoki misijonski križ v sredi dvorišča označujejo ta miren kraj že od daleč. Navadno vlada tam v toplejših urah dneva skoro grobna tihota; večina misijonarjev z njihovimi črnimi gojenci nahajajo se na misijon obdajajočih rajžovih in turšičnih njivah, katere morajo obdelovati.

Ta dan pa, v katerem naša povest začenja, zdi se, da so v misijonski postaji od navadnega dnevnega reda odstopili. Dvorišče je z misijonarji, gojenci in zamorskim ljudstvom iz sosednih krščanskih vasij čisto prenapolnjeno. Vsi so okoli misijonskega križa zbrani in molijo glasno rožni venec. Strah in groza se vidi na vseh obrazih. Vzrok tega nenavadnega obnašanja je vest, katero so nekateri bežeči zamorci pred

nekoliko urami očetom prinesli. Četa arabskih sužnjelovcev je ubijajoč in zažigajoč vdrla v deželo, in naredi vsakega sužnjem, kateri jim v roke pride. Kakšno strašno prihodnjost pričakujejo torej tudi prebivalci misijona!

Za ta trenotek pa zdijo se tiste bojazni še prezgodnje; nobenega sužnjelovca še ni videti. Kakor kmalu se pa noč stori, izbruhne tu in tam na obzorju presvetla zarja; goreče bajte zamorcev — to so baklje nečloveških mohamedancev.

Prvim svitom prihodnjega dneva prikaže se prednja straža karavane, katera počasi čez bližnji breg prestopa. Umazanobeli plajšči arabskih stražnikov se oestro razločujejo od pisanih oblek vklenjenega zamorskega ljudstva. Ne daleč od postaje misijonske, v senci bananskega gaja si napravijo taborišče. Pri tem pogledu posvetujejo se misijonarji, ali so kos svojim črnim bratom tam zunaj z orožjem svobodo pridobiti. Pa žal Bog! naj si še tako močno srce za takšen poskus govori, pamet veli „ne“! Ako bi dobri očetje le peščico vajenih evropskih borivcev imeli na razpolago, in le majhno zalogo dobrih pušk in streliva, ne premišljevali bi noben trenotek, in z Božjo pomočjo bi jim bila zmaga gotova. Tako pa morajo ne le okrutnost brez zapreke pustiti, temuč se še za srečne imeti, ako sami s svojimi varovanci ne postanejo rop sužnjelovcev. Strašna resnica!

Oče Jožef, eden najpogumnejših misijonarjev, svetuje tovarišem, podati se v arabsko taborišče in na-

čelnika zavolj njegovega nasilstva pognati na odgovor. Hoče njemu z jezo sultana zanzibarskega, pod čegar zaslombo k misijonu spadajoče krščanske zamorske vasi stojijo, groziti. Predlog se sprejme in oče Jožef se pošlje v taborišče.

Osman, načelnik Arabcev, sprejme misijonarja z zasmehujočim zaničevanjem.

„Vas in Vaše poverjenike pustimo ta čas pri miru“, odgovori njemu z mrzlim smehljanjem. „Zadovolji se s tem zagotovitom in ne skrbi zavolj tega, kar se zunaj misijona godi.“

„Nahajajo se pa tudi mnogi naši nekdanji gojenci in novokrščeni med vašimi sužnji. Saj tiste daj nazaj!“

„Ako jih meni dobro plačaš, bom morebiti privolil!“

Ubozega misijonarja zadele so te besede kakor sunec bodala. Denarna sredstva, s katerimi je misijon razpolagal, bila so jako neznatna. In ali se ne podpira z odkupom sužnjev še več lakomnost Arabcev? Nasilno odvzetje bi bilo tu edino pravo.

Glasno žalostno vpitje je v tem trenutku zadonelo na ušesa se obotavljajočega.

„Oče! Oče! Oprostite nas! Odkupite nas! Bili ste zmirom tako ljubeznjivi, tako dobri do nas! Bodite tudi sedaj!“ Tako so prosili jetniki, kedar so predlog glavarjev zaslišali.

Misijonar se je obrnil, stisnil je solzo v svojem očesu. Vsi pomisleki so morali pri pogledu na takšen

srcelomen položaj izginiti. Eden zamorski fant za drugim, ena zamorska deklica za drugo prešla je v posestvo dobrega očeta; in prav s slastjo razvezaval je sam vezi veselja pijanih oproščencev.

Od svote, katere je prinesel, ostalo je kmalu le nekoliko malo rupij. Misijonar je že hotel z odkupljenimi taborišče zapustiti. Tužno vpitje, klici na pomoč zaostalih so njemu zmirom v ušesih doneli. Misijonar je hotel, je moral biti gluhih tem glasom, akoravno so razdirali njegovo srce. Je že mimo večine sužnjev naprej tekel, kar ga naenkrat revna zamorkinja krčevito za konec njegovega talarja zagrabi.

„Ostani, oče, ostani! Le enega še odkupi, samo edinega!“ Pri tem kaže zamorskega mladenča, ki oddaljen od drugih, v zamolke misli vtopljen stoji. Tudi njemu so roke in noge vklenjene, in ako se ne motimo, z težjimi verigami kakor pri drugih jetnikih. Vendar nikoli ni na pomoč klical, kakor njegovi sotrpini. Ponos in odločen pogum se razločno razvidita na njegovem možkolepem obrazu.

Obraz misijonarjev razsvetli žalostno veselje. „Pavel! Ali si to ti? Ti, eden iz mojih najpridnejših!“ zakliče in teče k označenemu. „Nebesa! Da bi te le še oprostili!“

„To bi moral še čez trikrat toliko rupij razpolagati, kakor jih sedaj še imaš“, omeni zlobno kupec s sužnji. „Tistega komada ne dobiš tako dober kup, kakor druge. Poglej le te grudi, ta pleča, ta hrbet! Ta ponese dvojni naklad slonove kosti. In

razun tega mislim svoje maščevanje nad tem trdo-
glavnim fantom še na poseben način ohladiti. Torej
ni za celo tvoje zlato na prodaj!“

Plamenito pogleda mladenič. Naglo je svoje
molčanje prelomil.

„Prihrani si svoje besede“, odgovoril je ponosno
Arabcu. „Čeravno bi me dobri oče odkupiti hoteli, prosil
bi jih, da tega ne storijo. Da, oče,“ obrnil se je do izne-
najenega misijonarja, „jaz sem mlad in morem mnogo
prenesti. Prepusti me moji osodi. Tisto pa odkupi!
Pri naši materi v nebesih te za to prosim!“ In tu
je pokazal na svojo telesno mater. Tekmovanje naj-
žlahtnejše vrste se je sedaj začelo med ubogo zamorsko
ženo in njenim sinom.

Trgovec s sužnji je potegnil s poslednjim, ker
njemu ni veliko mar za slabotno žensko. Tako se
je konečno misijonar vdal prošnjam visokomislečega
mladeniča in daroval je svoje slednje rupije za osvo-
bojenje matere. Oproščena bila je pa brez tolažbe.

Napočil je trenotek ločitve. Užaljena oklenila
je uboga žena zadnjikrat svoje roke okoli vratu sina.
Njene ustnice držale so se njegovih, gledala mu je
v očesa, hotela si je njegov obraz na večno v spo-
min vtisniti.

„Dovolj, uboga mati“, opominjal je konečno
misijonar. „Pokaži sedaj, da si kristijana. In ako
Pavla na zemlji več ne vidiš, v kristijanskih nebesih,
o katerih sem tebi jaz pogosto govoril, tam ga zopet
najdeš.“ Reva pa teh besedij ni slišala. Brezglasno

padla je na tla poleg svojega sina. Skrb ločujočega se, groza, katero ji je njena poznejša osoda udahnila, pripravile so jo za nekoliko trenutkov ob zavest.

„Vzemi to, Pavel“, pošepetal je misijonar mladeniču, kadar ravno trgovec s sužnji ni tje gledal, in stisnil je njemu škapulir brezmadežnega spočetja v vklenjeno desnico. „To je znamenje, katero otroci nebeške matere nosijo. V trenutku nevarnosti vrzi si ga okoli vratu. Marija pomaga! To boš zvedel. Ostani zvest in stanoviten.“

Mladenič je hotel odgovoriti, pa ga je že na znamenje poglavarja stražnik od strani misijonarja odtrgal. Tabor se je vzdignil. Karavana se je zopet začela gibati. Misijonar se je med tem z oproščenimi zamorci, med njimi z materjo Pavla, v misijon nazaj povrnil. V srcu premnogo odkupljenih vladala je radost in veselje nad zopet pridobljeno svobodo. Tudi prebivalci misijona so se veselili z vestjo, da jim noben napad ne grozi.

Edino srce materino je bilo potrto.

O, vé matere omikanega sveta, ki menite, da morate britko žalost ločitve prenašati, kadar se vrata odgojevalnega zavoda za nekoliko mesecev za vašim otrokom zapró, ki mislite žalosti umreti, ako Bog vaših ljubih v krdelce angelov vzame, pomislite na Pavlovo mater, in naj vas ni žal majhnega darca, katerega delu oproščenja sužnjev izročite! Vašim lastnim otrokom bo Bog povrnil, karkoli ste za uboge zamorce storili.

Tedni so potekali med tem, ko se je karavana s sužnji, pri kateri se je tudi naš mladi prijatelj nahajal, bližala zahodnjemu primorju Afrike. Od telesnega trpljenja in muk ubogih nečemo govoriti. K njim so se za te zamorce, ki so bili kristijani, še mnogo strašnejša trpljenja pridružila. S hudičevo besnostjo in neslišano grozovitnostjo skušali so jih Arabci prisiliti k sprejemu Mohamedove vere. Dajali so se tu izgledi junaške stanovitosti. Marsikateri zamorec je klical imena „Jezus!“ in „Marija!“ padel je kot žrtev svoje vere pod batinami nečloveških stražnikov. Drugi kristijanski sužnji trdnejše narave prestali so sicer to mučenje, pa obraz in truplo sta kazala najstrašnejše znake tega trpljenja.

Shujšani, medli kot kostlivci; od koz, ki so med tem med udi karavane nastale, mnogotero označeni, dosežejo konečno morsk breg. Po vseh gorah temnega pragozda s svojimi komaj prešinljivimi lianami, bodečimi moskiti, s soparnim stiskajočim zrakom, odprlo se je sužnjem modro lesketajoče se morje. Ali njim oznanja konec njihovega trpljenja? Nikakor ne! Sicer se revežem težki tovor slonove kosti odvzame, pa vezi se jim še bolj močno pritegnejo. Novo življenje, muke nove vrste, ako mogoče še neprenesljivejše kakor prejšnje, bodo prihodnji teden njih delež.¹⁾

¹⁾ Tukaj bode gotovo umestno nekatere izkušene može poslušati, kar od tiste dōbe trpljenja sužnjev na afrikanskih ladijah poročajo. „Jaz sam“, piše afrikanski potovalec Cameron

Do mraka silijo se zamorci, da bi se v visokem ločju bregov skrivali, ker sedaj je sužnjelovcem biti pazljivim. Tukaj na primorju in na morju ne morejo več svojega sramotnega obrta tako brez kazni opravljati, kakor v sredi dežele.

Arabska dhau, jadrilnica s spodnjim, ječam podobnim prostorom, vzame karavano v se. Ima se na otok Pembe in odtod na tržišča s sužnji peljati, ako srečno uide angleškim in nemškim križarjem.¹⁾

Tačas pahnejo vklenjene zamorce v ozek, odmerjen prostor krova. Še le, kadar bo nevarnost izdaje pretila, bodo jih v spodnji ladijin prostor spravili. Molčé pustijo sužnji vse s seboj storiti.

Večina se jih komaj zave, kaj se ž njimi godi. Pri vstopu na ladijo šli so mimo nekoliko visokih kupov pavole, kateri so v enem kotu dhau nakupičeni. Pavola ni sicer navadna trgovinska roba lovcev s

---

v dopisu do kardinala Lavigerie, „videl sem sužnje na krajniku arabske dhau, počenjene, s koleni stisnjene pod brado, hrastami in ranami pokrite, umirajoče vsled pomanjkanja vode in živeža, nakupičene mrliče med živimi in pri vseh teh strašnih nadlogah je še kozava kuga v tem tesnem prostoru.“ — In monsgr. Bridoux, apostol. vikar na Tanganjiškem jezeru, popisuje s tovorom sužnjev naložene galeje, katere je v Zanzibaru videl, kamor jih je bil angleški križar, kateri jih je vlovil, spravil, tako-le: „Bili so natlačeni kakor slaniki, 80 na številu v prostoru, ki je komaj za 10 zadostoval, medli, izsušeni kakor kostlivci, z globoko upadenimi očesi, polni lakote, groze in obupanja — res grozen pogled“.

¹⁾ Tako se imenujejo vojne ladije evropskih oblastij, katere imajo nalogo poloviti galeje s sužnji.

sužnji. Kaj hočejo tukaj ti kupi? Pavel, katerega še nadčloveška trpljenja niso oropala zdrave pameti, kakor njegove tovariše, vprašal se je sam tako na tihem, pa ni našel odgovora. V kratkem ga bo imel.

Sveži veter napihne jadra dhau. Kakor pšica letí ladja čez tiho morje. Čaroben svit lune, kakor je le v afrikanskih nočeh, trepeče na morskih valovih. Brezštevilna ozvezdja in zvezde blesketajo se na nebu v tropični bliščobi. Pavl zre k njim z zapanjem. Misli na svojo mater. Misli na svidenje gori nad zvezdami, na katero je dobri oče jo bil opomnil. O, če bi le kmalu zamogel umreti, ne zavoljo telesnega trpljenja, to le zasmehuje, temuč da bi sramoti ušel, biti kakor živina na sejmu opravljen, cenjen in prodan.

Tu iščejo njegove roke škapulir, katerega v svojem pasu skritega pri sebi nosi. Ko se ga dotakne, prešine nov pogum, kakor električna iskra ude ubogega mladeniča. Hitro, po prejšnjem trudu, dene ga nase. Ali more biti trenotek večje nevarnosti, kakor kadar se ga hoče obup polastiti?

V daljavi sliši se strel! To je znamenje, da je dhau od križarjev zasledena. Sužnji to dobro vedó. Njihova očesa, ki so še trenotek poprej v žalostnem brezmišljenju pred-se gledala, se naenkrat zablščijo. Od nasprotnega dela ladije se slišijo kletvine in klici raztogotenih Arabcev. V največji naglici se dá povelje, dvojno število jader se razobesi, vse se stori, da bi srečno ubežali.

Trgovec s sužnji hiti k svojim žrtvam, nagovori jih s svojim gromovitim glasom :

„Vi psi“, zakliče, „se gotovo veselite, želite na skrivnem, da bi križar nas dohitel in vas oprostil. Zvesto mene poslušajte. Iz tega ne bo nič. Ako se nam ne posreči ulti in ti prekleti belci našo dhau v posest vzamejo, ukazujem potem vam vsem, kakor tu stojite, da se izrazite, da ste prostovoljno sužnji postali. Tako mora sovražnik osramoten in brez vse škode nam oditi. Kdor se mojemu povelju ustavi, pri Allahu, tega čaka kazen, da si ne more strašnejše izmisliti. Ali bodete ubogali?“

Oni ubogi črni, katerim tolažbe in kreposti, vere manjka, nimajo poguma nasprotovati in plašljivo pritrjujejo, kristijani pa večinoma molčé in neodločno nase gledajo. En sam glas se oglasi.

„Moja vera meni prepoveduje laž. Ne bom se nikoli lagal, naj me do smrti mučiš!“

„Da, Pavel ima prav, nočemo se lagati! Nočemo nebeškega Očeta žaliti!“ kličejo izgledom junaškega mladeniča vspodbujeni kristijani kakor v koru.

Na ustnicah Arabca pokažejo se pene — „Ha, prekleti kristijanski psi! Tako meni odgovarjate? Zgodi naj se, kakor hočete; ob priložnost za laganje vas koj spravim — in tebe, fant prvega!“ Trga pri teh besedah silovito na vezéh Pavlovih in ga hoče v spodnji del ladije pahniti. Strašna smrt zadušenja je tam mladeniču po nekoliko urah gotova. Tu pade pogled raztogotenega Arabca na beli škapulir, ki se v ča-

robnem svitu lune od širokih, črnih prs zamorca ojstro povzdiguje.

„Kaj pomeni to!“ zakliče besno, odtrga posvečeno znamenje z enim mahljejem iz vratu mladeniča in vrže daleč od sebe, tako da na kupih pavole na dolnjem delu krova obvisi. Pavel potrtega srca zakriči, poln jeze in srda. Močna ramena trgovca s sužnji so ga pa že zgrabila. Dajejo mu v usta čep, da bi ne mogel vpiti, vržejo ga kakor kakšno zver v moker in temen prostor v ladiji. Zraven, pred in nad njim se naložijo krščanski zamorci, potem ostali sužnji in sedaj — o! pero se brani, to nečloveško ravnanje popisati — zavalijo se tisti zaboji pavole in ž njimi se celi živi naklad najskrbneje pokrije. Če bi ravno sedaj križar dhau dosegel in pregledal, Arabci se ničesar ne bojijo. In ako bi ravno spodnji del „robe“ vsled tega ravnanja poginil, na vsak način ostane od njega več, kakor da bi jim cel naklad s silo odvzeli.

Preganjanje in tekanje za dhau se med tem nadaljuje. Ker tista ni pri prvem slepem strelu križarja svojih jader odstranila, sledi drugi ojstri strel, potem drugi, tretji, četrti. Posamezne krogle razpočijo se na krovu, in donesó več Arabcem smrt. Suženjski trgovec škriplje pri pogledu na to z zobmi od same jeze. Sklene, zanašajoč se na svojo zvijačo, se udati in vodji križarja v pregledanje svoje dhau predložiti. Ladija se obrne. Ubogi zamorci spodaj v ladijinem prostoru, blizu smrti zadušenja, nezmožni klicati na pomoč, slišijo nad svojimi glavami glasne

korake tuje posadke. Menijo, da je ura njih odrešenja prišla, sedaj da se njihovi rabeljni v verige vklepajo, da so zraku, luči, svobodi izročeni.

O ubogi črni! Ne veselite se prezgodaj! V trenutku, kadar v vaših očesih smrtna pošast svetlim podobam odjenja, pelje suženjski trgovec načelnika križarja pred nakupičene zaboje pavole. Častnik in njegovo moštvo pregledujejo naklad, pa z arabskimi zvijačami so še premalo znani, dajo se oslepariti in hočejo oditi. Že slišite korake možev se oddaljovati, o! z vsakim korakom gine vaše upanje osvobojenja zmirom bolj in bolj — sedaj je že z vami konec. Mučna smrt ali sužnost, osoda ena strašnejša kakor druga, je vam brez dvombe gotova!

Pa čuj! Kaj je to?

Naenkrat pridejo koraki zopet bližje — v trenutku in med glasnimi huraklici evropejskega moštva se zaboji nad vašimi glavami odvalijo; v strašno vroč temen ladijin prostor prodere zrak, svetloba in klic: „Prosti ste! Prosti ste!“ zadoni kakor nebeška godba na vaša od veselja pijana ušesa. Še trenotek in mnoge pomočne roke se vam nasproti iztegujejo, da bi vas spravile na krov, kjer pogled na z zobmi škripajoče vklenjene Arabce tudi slednjo dvombo odzame nad vašo novo srečo.

Kako je pa vse to prišlo? Kadar so se ravno Evropejci osleparjeni od radujočih se Arabcev poslavljali, našel je eden izmed krščanskih vojakov pri svitu lune škapulir, kateri je še zmirom na zaboju pavole

visel. On strmi. Sum mu koj pride na misel. Pošepetá ga svojemu predpostavljenemu. Ta se na njegovo prošnjo vrne nazaj in zaukaže natančno preiskanje sedaj sumljivega naklada, in kar je še dalje sledilo, si bralec lahko razloži. Prizori veselja med zamorci, kateri so po njihovem blizo čudežnem oprostjenju sledili, dajo se težko popisati. Celo tisti izmed njih, kateri so že bili blizo smrti, vzbudili so se k novemu življenju. Noč je toraj v samem veselju minula, katerega so se tudi nad tako srečnim lovom razveseljeni Evropejci navdušeno vdeležili.

Le Arabci se niso veselili. Sedaj se jim je pripetilo, da so morali prostor v temnem spodnjem delu ladije polniti.

Osman pa, suženjski trgovec, ušel je sramotni kazni. Prej ko se je moglo zabraniti, skočil je s krova v morje. Valovi so se nad njim zaprli. Tiho je dhau z oproščenimi sužnji plula črez mrliča njihovega rabeljna. Začenja se daniti.

In kadar je solnce, podobno veliki ognjeni krogli, iz morja izplulo in so krasni, s palmovimi gozdi obraščeni bregovi afrikanskega primorja v njegovih žarkih plamteli, priplule so ladije k bregu. Iz njih so oproščeni zamorci izstopili, in ti, kateri so bili med njimi kristijani, padli so na kolena in povzdignili v zahvalo roke k nebesom. Pavel pa, naš mladi prijatelj, tiščal je škapulir, katerega so mu bili nazaj povrnile tresočé roke, na svoje ustnice. In solza, prva, katero je od svojih mladih let prelil, padla je kakor rosna kapljica na njega.

Oproščeni sužnji bili so še tisti dan na najbližji misijonski postaji oddani, kjer jih je večina za sprejem prosila. Pavel pridružil se je oddelku misijonarjev, kateri je ravno v notranjo Afriko potoval. V malo tednih vidimo, da je srečno prišel v postajo Belih Očetov. Tam med misijonarji in gojenci, sedeč med svojo materjo in dobrim gospodom Jožefom, popisuje navdušeno oni dogodek, kateri je tako krasno besede misijonarjeve potrdil: „Marija pomaga!“

R a z n o.

Proseči zamorski otroci.

V dekliškem zavodu zelene Štajerske visi med poletjem na vrtu majhna hranilna skrinjica in zraven tablica, katera tri klečeče zamorske otroke kaže, kateri, kakor podpis pravi, s sledečimi besedami mimogredoče nagovarjajo:

Za Boga vas lepo prosimo,	Kruha noben nam ne reže,
Bi nas lakote rešili,	Rane so pa zmirom sveže.
Ker že skoraj poginemo,	Bodite otroci milostljivi
V grozni nečloveški sili.	Bog vsak krajcar dobro šteje,
Beđa, nadloga, glad, udarci,	Učenje vaše se poživi
So ubogega navadni darci,	Milostjo večno vas odeje!

Afrika. Vaši hvaležni črni bratje in sestrice.

Ker pa te dobre deklice pogosto samé nič nimajo, peljejo rade obiskujoče jih sorodnike k temu kraju vrta in pridružijo svoje prošnje prošnjam ubogih zamorskih otročičev. Zavolj tiste otroške skrbi je že

mnogi majhen darec potoval čez morje in je brez dvombe poročilo o tem vstopilo v nebesa ter je majhnim dobrotnicam jako bogati Božji blagoslov posredovalo, ki se je pogosto na navidezen in mičen način izjavil. Kako pa bi bilo, ko bi se tem majhnim črnim beračem tudi še drugod vrtna vrata odprla?

Bil sem zraven.

„Bire! Bire! nočejo pa tudi nikoli ponehati!“ Hočemo k tistim pogosto slišanim pritožbam, katerim je gotovo marsikateri sicer dobro misleči bralec tistih listov pritrdil, danes besedo spregovoriti, katera bo gotovo k potolaženju in umirjenju služila. Posnamemo iz govora znanega ljudskega govornika dekana dr. Hammerja.

„Tisti, gospôda moja“, tako je pravil omenjeni gospod na shodu društva sv. Bonifacija, „še živi, kateri je rekel: „Vse, karkoli ste enemu iz mojih najmanjših bratov storili, ste meni storili“, in enkrat je „plačilni dan“, in takrat bo nam vse dobro v svojih bukvah odštel in ne bo na nič pozabil. Zategadel dovoljujem si na staro žalostinko o tem „da se preveč mora žrtvovati“, končno to le utješitelno dostaviti. Pri paradi, katero je stari Napoleon na vrhuncu svoje moči in sreče na elyzejskem polji v Parizu vodil, zagledal je med mimo korakajočimi vojaki tudi starega bojevnika, kateri se je njemu jako znan zdel. Vzlic temu se je hotel poprej prepričati, ali se ne moti, posebno ker je vojak bil še „prostak“. Zategadel je njega kratko in odločno, kakor je že bila njegova navada, vprašal za bitke, katerih se je udeležil: Pri Arcole? in ravno tako odločno je stari vojak

odgovoril: Bil sem zraven! — pri Rivoli? — bil sem zraven! — pri Marengo? — bil sem zraven! — pri Eilau? — bil sem zraven! — pri Slavkovu? — bil sem zraven! — To je bilo slavnemu vojskovodju vendar le odveč, da takšen mož je še prostak. Zategadel je zaklical: „Bravo, stotnik!“ in pripel je križ častne legije njemu na prsa. Torej pred četo za stotnika povišan in vitežkemu stanu častne legije pridružen biti, bilo je plačilo starega bojevnika. — Več kakor pri Napoleonu velja pri našem ljubem nebeškem Očetu biti povsod zraven, kjer je potreba nekaj za njega storiti. Zategadel ne tožimo, da moramo povsod zraven biti; nasprotno, le povsod pristopiti in radodarno prispevati je poglaviten znak pravega katoličana. Kadar se bo enkrat velika parada sodnega dneva vršila in sodnik nas pri ogledu vojske vpraša, ali smo zraven bili, bomo takrat še večjo čast dosegli, kakor ta stari vojak pred vrsto na elyzejskem polju, kadar zamoremo odgovoriti: Pri bratovščini sv. roženvenca — bil sem zraven! pri društvu vednega češčenja najsvetejšega zakramenta — bil sem zraven! pri družbi sv. Mohorja — bil sem zraven! pri družbi sv. Cirila in Metoda — bil sem zraven! pri katoliškem društvu — bil sem zraven! **pri društvu za Afriko¹⁾** — bil sem zraven! pri drugih

¹⁾ Naše cenjene bralce opozarjamo na sledeče: V Nemčiji je „Afrikanška družba nemških katoličanov“ z glavnim sedežem v Kolinu in mnogimi škofijskimi in podružnimi društvi. Ustanovila se je v oktobru l. 1888 vsled pisemskega poziva kardinala Lavigeria s prizadetjem Nj. Em. kardinala dr. Krementza, nadškofa v Kolinu, kateri je njen častni predsednik. Društveni časnik je mesečnik „Gott will es“ (M.-Gladbach). V Avstriji je od časa izhaja tega spisa pet društev za Afriko in zoper sužnjost, in sicer: v Mikulovu (Moravsko); Solnogradu (z Bregencem), Krakovu, Olomucu in Št. Hipolytu. Razen tega se je ravno sedaj veliko „Marijno dru-

katoliških društvih in bratovščinah — bil sem zraven! pri velikonočni spovedi — bil sem zraven! pri cerkvenih procesijah — bil sem zraven! Potem bo govoril in vsi svetniki ž njim: „Prav! Prav! Prejmi redovno zvezdo nebeške častne legije!

»Kristijani so dobri ljudje!«

„Pred nekoliko tedni“ — tako pripoveduje častiti gospod Geyer iz Kaira — „našel je eden naših kristijanov bolnega zamorca ležečega v kotu ulice. Naš kristijan hodil je mimo tega kraja štiri dni zaporedoma, in našel zamorca vselej v enakem položaju. Izvestil je nas o tem. Podali smo se tja in zagledali zamorca okoli 40 let starega, ki je bil kot kost in koža, poln nesnage in nezmožen stati ali hoditi. Vprašali smo ubožca, kakošno bolezen ima, in bolnik je odprl očesa in zaječal „ana djaân“ (sem lačen). Poslali smo po voziček in naložili ga nanj. Medtem se je mnogo mohamedancev okoli nas zbralo, ki so začeli zmerjati in preklinjati, da hočemo zamorca pomagati; grozili so nam celo s policaji, ako bi zamorca domu spravili; vse to iz sovraštva do kristijanov, ker so že slutili, da bomo z zamorcem o veri govorili. Mi smo bili, kakor se razume, proti njihovim grožnjam hladnokrvni. Ko smo zamorca nakladali, zmer-

štvo za Afriko“ z glavnim sedežem na Dunaju ustanovilo, katero ima podružnico v Trstu, torej že na slovenskih tleh. Tržaška ta podružnica provzročila je tudi izdajo te prve slovenske knjižice. Poročila o delovanju teh društev prinaša katoliški mesečnik s podobami „Echo aus Afrika“, ki je vdan delu krščanske usmiljenosti in ljubezni za Afriko. Ako bo med Slovenci zanimanje za ta zlahten namen rastlo, se bo tisti časnik izdajal tudi v slovenskem jeziku, kakor se že tudi v poljskem izdaja.

jali so nas eni s „kristijanskimi psi“, drugi so pljuvali na zamorca, brcali so ga z nogami in klicali: „Pojdi s kristijani v pekel!“ Tiho in mirno spravili smo bolnika v našo hišo. Zložili smo ga ravno pred cerkev. Kedar je zagledal križ na vrhuncu cerkve, pokazal je na njega in vprašal „Entom nasára?“ (Ste kristijani?) Kadar smo pritrdili, je vzkliknil: „Ah, kristijani so dobri ljudje!“ Umili in očistili smo ga od nesnage, dali mu čisto obleko in krepilno hrano, tako da je že za nekoliko dnij zamogel nekaj več govoriti. Enega dneva je djal: „Mesece sem se v mestu brez zaslužka klatil, živel sem od miloščine. Konečno ležal sem štiri dni na cesti. Mohamedanci so hodili mimo mene, imenovali se me „abd“ (suženj), pljuvali meni v obraz, in jaz sem bil vendar njihove vere. Vi ste kristijani in ste se me vendar usmilili. Vera kristijanov, katera tako ravná, ne more biti slaba.“ Ubožec more že križ narediti in priučil se je tudi že nekaterim verskim resnicam. Ne more pa nič hoditi in stati, menda ne bo več zdrav. Kako velika kaže se božja usmiljenost do ubogih zamorcev! Taki slučaji niso celo tukaj v Kahiri nič nenavadnega. Iz tega se more sklepati, kako se šele v Sudanu godi zapuščenim zamorskim sužnjem.

KARTE D. 1. S. TISKARNA, L. JURELIANA.

Dragi Slovenci!

S to knjižico začenjamo med vami širiti zanimanje za uboge zamorce v Afriki. Mislimo, da naše prizadetje ne bo brez uspeha. Saj je slovenski narod trdne katoliške vere, ki se je že od nekdanj odlikoval v podpiranju misijonov med divjaki v Ameriki in Afriki, in je toliko junaških misijonarjev k njim odposlal. Kateremu vernemu Slovencu niso znana slavna imena: *Baraga, Pirc, Knoblehar*, kaj so ti slavni slovenski misijonarji in za njimi mnogo, mnogo drugih za razširjenje naše svete vere storili? Ne dvomimo torej, da se takšen eminentno katoliški narod ne bi zanimal za osodo svojih zapuščenih črnih bratov, katere tlači kruta sužnost in zverinsko nasilstvo nečloveških Arabcev. Je res, da je v našem ubogem slovenskem narodu dovolj bede in pomanjkanja, dovolj revežev, kateri nas obupno pomoči prosijo, dovolj tako imenovanih belih sužnjev, pa z našim ljudstvom se vendar človeško ravna, naše ljudstvo ima svoje božje hiše, in tolažbo svete vere. Z ubogim zamorcem ravna pa kakor pri nas z živino, pa še hujše in ta revež nima tabernakeljna, nima Boga, nima nobene tolažbe svete naše vere. Ali ni našega usmiljenja vreden? Dobro so zategadel visokočastiti gospod stolni korar *dr. Ivan Križanič* že dolga leta v kolarstvu slavne naše „Mohorjeve družbe“ o misijonih celega sveta tako lepo poročali in nas z navdušenimi besedami k njih podpiranju vsodbujali. In zares ne moremo bolj našo ljubezen do svete naše vere in do Boga pokazati, kakor da pripomagamo, da se kraljestvo božje razširi, da bo Bog spoznan in časten od vseh narodov. Torej naročujte se marljivo na našo „Majhno afrikansko knjižnico“, katere čisti do-

biček je tem misijonom odkazan, saj je cena zvezka na 32 straneh in barvenih platnicah, z lepimi povestmi in poročili s **6 kr.** jako nizka. Kdor 10 zvezkov naroči, dobi jih s plačano poštnino, kdor 100 zvezkov, dobi ali lepo književno darilo ali pa fotografije iz Afrike.

Podpirajte pa posebno „Šmarno društvo za Afriko“, kateremu je, kakor že veste, namen, oproščenje sužnjev in podpiranje katoliških misijonarjev v notranji Afriki. Društvu temu so naš svitli cesar sami pokrovitelj in največji dobrotnik. Udnine se plača 60 kr. na leto, in dobijo udje lepo sprejemno podobico in tudi vsakoletno en zvezek „Majhne afrikanske knjižnice“ zastonj. Morejo se tudi dajati manjši prispevki, pa darovalci so le podpiratelji in dobé lepo potrdilno podobico. Udje in sploh vsi dobrotniki tega društva postanejo deležni vseh zaslug misijonarjev in krščenih zamorcev in zadobijo na dan sv. Petra Klaverja popolnoma odpustek.

Udje molijo vsak dan oče naš in češenamarijo s pristavkom:

Ÿ. „Prosi, o nebeška kraljica Marija, za uboge zamorce!“

B. „Da bi z nami vredni postali obljub Kristusovih!“

Glavni praznik društva je Mala Gospojnica. (Mali Šmaren.)

Vsako leto se berejo v mesecu listopadu svete maše za rajne ude.

Kdor hoče pristopiti k društvu ali pa si knjižice „Majhne afrikanske knjižnice“, katere zvezki se tudi posamezno oddajajo, naročiti, naj to stori pod naslovom: Tržaška podružnica šmarnega društva za Afriko“, via tintore Nr. 3, III. nadstropje v Trstu.

